

МАСЛЕНІЧНЫЯ ЗАБАВЫ

Метадычная распрацоўка пазакласнага мерапрыемства

В. В. Саўчук,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
першай катэгорыі
гімназіі № 2 г. Пінска

Метадычная распрацоўка “Масленічныя забавы” – гэта сцэнарый святочнай праграмы, прысвечанай народнаму святу Масленіца. Прадугледжвае рэалізацыю наступнай выхаваўчай задачы: стварэнне неабходных умоў для выхавання маральна-духоўнага станаўлення асобы.

Сцэнарый свята пабудаваны ў форме конкурснай праграмы. Мерапрыемства прадугледжвае маштабнасць, г.зн. лепш яго праводзіць на прышкольнай тэрыторыі.

Свята прызначана для вучняў V-XI класаў, настаўнікаў, бацькоў.

Рэкамендуецца для настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры, класных кіраўнікоў V-XI класаў, педагогаў-арганізатараў, кіраўнікоў тэатральных гурткоў.

Мэта: праз увасабленне беларускага народнага свята “Масленіца” данесці да навучэнцаў узоры народнага мастацтва; абудзіць цікавасць да роднай мовы, культуры беларускага народа, яго гістарычнай спадчыны.

Умовы правядзення: мерапрыемства праводзіцца на стадыёне (прышкольнай тэрыторыі). Кожны клас рыхтуе “пікнік”: стол, засланы абрусам, збоку ўпрыгожаным эмблемай-плакатам з сімваламі свята і прымаўкай; на сталах стаяць самавары і ежа: бліны, абаранкі, чай. Гучаць народныя песні.

Удзельнікі: вядучыя, Вясна, валачобнікі, 2 каманды па 12 чалавек, гледачы (вучні V-XI класаў).

Абсталяванне: планшэты вядучым, чучала Масленіцы, 5 размаляваных самалёцікаў, 4 калодкі, 4 карткі з прыпеўкамі, 4 абручы, канат, торбачкі, набітыя сенам, лаўка, паваротныя слупкі, вярхоўка, вярхоўкі па 50 см., сняжкі з паперы, 2 патэльні, 2 бліны з паралону, 2 крэсла, 2 мятлы, кеглі, 2 валёнкі, посцілка, пальчаткі, 2 турнікі, 6 шалікаў, 2 касынкі, 2 мяшкі, абаранкі, стужкі, медалі, пралескі, шылда, каляровая крэйда для журы, граматы.

Працягласць правядзення: 90 хвілін.

Ход мерапрыемства

Гучыць музыка. На сярэдзіну стадыёна, прытанцоўваючы, выходзяць вядучыя.

1В. Гэй, весялей збірайцеся, людзі!

Зараз свята да нас прыбудзе!

2В. Ад усіх дзвярэй, ад усіх варот
Збірайся хутчэй, спяшайся, народ!

1В. Міласці просім
Завітаць да нас у госці!

2В. Будзем песні спяваць,
Весяліцца ды гуляць!

1В. Да нас вясна ідзе,
Сонейка нясе!

2В. Вясну сустракаем, Зіму адпраўляем!
У нас сёння –

Разам. Масленіца!

Гучыць музыка. З'яўляюцца валачобнікі, якія нясуць чучала Масленіцы.

1В. Сустракаем нашых валачобнікаў.

2В. Вітаем усіх, хто часіну знайшоў,
На наша свята пагуляць прыйшоў!

1 валачобнік. Прывезлі вам Масленіцу,
Сустракаем ластавіцу,

2 валачобнік. Наша Масленіца гадавая,
Яна госцейка дарагая.

3 валачобнік. Масленіца-крывашыйка,
Сустракаем цябе харашэнька:

4 валачобнік. Сырам, маслам, і бліном,
І румяным пірагом!

5 валачобнік. Широкая Масленіца,
Мы табою хвалімся,
На горках катаемся,
Блінамі аб'ядаемся!

6 валачобнік. А ў нас сёння Масленіца!
Прыляцела ластавіца!

7 валачобнік. Села-пала на калу,
Кідала масла па каму.

8 валачобнік. А мы Масленку чакалі –
Усю нядзельку выглядалі.

9 валачобнік. А мы думалі Масленка сем нядзелек,
Ажно Масленка сем дзянечкаў!

10 валачобнік. Нас Масленка падманула,
На сем нядзелек паста пасадзіла.

Валачобнікі (разам)

Сырна вам!
Маслена вам!

Гучыць музыка. Валачобнікі выконваюць танец-флэшмоб.

1В. Светач, ты толькі паглядзі, колькі народу сабралася! Мы свята пачынаем!

2В. Чакаюць вас гульні вясёлыя і спаборніцтвы забаўныя!

1В. На другіх паглядзіце і сябе пакажыце!

2В. Толькі такі ў нас закон: сумным і злым на свята праход забаронены!

1В. Сярод вас няма такіх? Не? А вось мы зараз і праверым.

Вядучыя падыходзяць да гасцей і задаюць пытанні віктарыны.

1. Адкажыце, якая страва ўказвае на тое, што сённяшняе свята сапраўды Масленіца? (Бліны)
2. А з чым суадносіцца блін у гэтае свята? (З сонцам)
3. Што пачынацца на наступны дзень пасля Масленіцы? (Вялікі пост)
4. Назавіце, калі ласка, традыцыйныя святочныя забавы. (Перацягванне каната, бег у мяшках, гульня ў сняжкі, спальванне чучала)

1В. Дзякуй вялікі! Да Вялікага паста яшчэ далёка. А святочных забаў мы ведаем многа!

2В. Тады пачынаем?

1В. Пачынаем!

Гучыць музыка

2В. Мы запрашаем паўдзельнічаць у масленічных забавах 2 каманды. Сустрэкаем каманду “Дранікі”! Апладысменты!

1В. А зараз, каманда “Аладкі”! Сустрэкаем!

2В. Дазвольце прадставіць журы:

- Сяброўкі Вясны, спадарыні Вяснянкі...!

1В. Спадар Веснавік, ..! Апладысменты!

2В. А ўзначальвае журы, канешне, сама спадарыня Вясна! Але пакуль яна хаваецца і сочыць за намі.

1В. Вясна абавязкова завітае да нас, але спачатку трэба ўсім пастарацца і асабліва камандам!

2В. За перамогу ў конкурсе або правільны адказ кожная каманда атрымае абаранак, які будзе вешацца на стужку. У якой каманды звязка абаранкаў атрымаецца даўжэйшая, тая і пераможа.

Гучыць музыка

1В. Першы дзень Масленкі называлі “Сустрэчай” ці “Стрэчанне”. У гэты дзень Масленку сустракалі і велічалі. Давайце і мы з вамі зробім гэта.

1В. Для першага конкурсу станьце, каманды, адна насупраць другой. Такім чынам вы павітаеце і адзін аднаго, і нашу Масленіцу. А вітаць вы будзеце вясёлымі прыказкамі і прымаўкамі па чарзе.

(Каманды загадзя рыхтуюць прыказкі і прымаўкі пра Масленіцу)

2В. За правільны адказ уручаецца абаранак.

1. Масленіца-палізуха: сыр і масла палізала.
2. Масленка з блінамі, а пост з грыбамі.
3. Будзе Масленка, будзе ля пупа красненька.
4. Масленка-палізуха працягніся хоць да Духа.
5. Масленка-белавутка казалла вясна будзе, ды не хутка.
6. А мы Масленку чакалі, усе аладкі выпякалі.
7. Масленіца-аб'ядуха – грошаў прыбяруха.
8. Пост падняў кабыле хвост, а там – Масленіца.
9. Не жыццё, а Масленіца.
10. Не ўсё кату Масленіца, а будзе Вялікі Пост.
11. Блінцы, блінчыкі, бліны, як колы ў вясны.
12. Бліны – сонейку сваякі.
13. Масленка ідзе, бліны ды мёд нясе.
14. Без бліна не масляна.
15. Дзе бліны, там і мы, дзе з маслам каша, там месца наша.
16. На горцы пакатацца, у блінах павалаяцца.
17. Бліны і пацалункі ліку не любяць.
18. Блін не клін – бруха не распора.
19. На мазаны блін і кот па-другому глядзіць.
20. Блінная яда — да вечара хада.
21. Сядзі, баба, да вечара – табе бліноў напечана.

Гучыць музыка

1В. Ой, штосьці я замерзла.

2В. І сапраўды, давайце наладзім карагод і запросім усіх.

1В. Я аб'яўляю новы конкурс - **“Карагод”**. Удзельнікі кожнай каманды, бярыцеся за рукі і такім чынам, не разрываючы рук, запрашайце ўсіх гасцей да ўдзелу ў карагодзе словамі: “Чапляйцеся!”

2В. Каманда, якая назбірае больш чалавек, у якой ланцужок будзе даўжэйшы, тая і атрымае абаранак. (пакуль гучыць музыка)

1В. Гэй, народ! Збірайся ў карагод!

2В. Гэй, народ! Вясна ля варот!

1В. Дзяўчаты-маладзіцы,
Прыгажуні-чараўніцы,
Падымайцеся,
У святочныя адзенні апранайцеся!

2В. Будзем усе разам спяваці, скакаці,
Вясну-красну гукаці!

1В. А зараз давайце памераемся ланцужкамі!

2В. Утвараем вялікае кола, а валачобнікаў запрашаем у сярэдзіну!

(Вядучыя мераюць ланцужкі і пад музыку ўтвараюць з імі вялікае кола, пасярэдзіне якога танцуюць валачобнікі)

Гучыць музыка

1В. Вялікі дзякуй усім! Вось і павіталі мы нашу Масленіцу. Гледачы і каманды могуць займаць свае месцы. А мы працягваем!

Гучыць музыка

2В. Другі дзень Масленіцы называўся “Зайгрышы” ці “Загвіны”. У гэты дзень каталіся з гор, каб рос доўгі лён. Вось і мы зараз вызначым, у якіх гаспадароў лепшы лён вырасце ў гэтым годзе.

1В. Кожная каманда павінна заплесці касу, толькі не з ільну, а з шалікаў. Запрашаюцца па 4 удзельнікі. Адзін чалавек трымае шалікі, тры астатнія заплятаюць. Перамога каманда, якая хутчэй і прыгажэй запляце касу.

Гучыць музыка

1В. Косы вы можаце аддаць журы для ацэньвання.

А мы, пакуль журы падводзіць вынікі, прапануем камандам **загадкі**:

- Што на двары – гарою, а ў хаце – вадою?
(Снег.)
- Лезе праз акно сівае сукно. Што гэта?
(Мароз.)
- Што зімою камлём угару расце?
(Лядзяш.)
- Усе яго любяць, а як паглядзяць – моршчацца.
(Сонца.)
- Хто двума бадаецца, чатырма ходзіць, адным мух ганяе?
(Карова.)
- Што расцілі, збіралі, тапталі, ткалі і на стол заслалі?
(Абрус.)
- Новая пасудзіна, а ўся ў дзірках. Што гэта?
(Рэшата.)
- Белая кабыла ўвесь лес з'ела.
(Печ.)
- Вадкае, а не вада, белае, а не снег.
(Малако.)
- Сівая карова праз дарогу прайдзе, а белая засядзе.
(Сыроватка, цадзілка, тварог.)
- Без кліноў, без капытоў, само падыходзіць. Ніхто яго не трывожыць.
(Цеста.)

- На плеш капнеш, уставіш, папарыш, дастанеш, паправіш.

(Патэлья, блін.)

2В. Правільна! Малайцы! Загадкі адгадалі. А цяпер нас чакаюць зноў вясёлыя спаборніцтвы.

1В. Бліны – галоўны пачастунак на Масленіцу. Яны падобны да сонца, якому людзі вельмі рады пасля доўгай зімы. У сераду на Масленіцу цешчы пяклі бліны і чакалі да сябе ў госці зяцёў, каб пачаставаць іх.

2В. Зараз каманды таксама паспрабуюць напячы бліноў. Наступны конкурс “Бліны” будзе праходзіць у тры этапы.

Гучыць музыка

1 этап. Эстафета “Патэлья на пліце” (удзельнікі на чарзе ставяць патэлью на пліту-стул).

2 этап. Эстафета “Патэлья ў печы” (капітаны каманд з завязанымі вачыма ставяць патэлью пад стул, удзельнікі падказваюць).

3 этап. Эстафета “Астудзі блін” (удзельнікі на чарзе перадаюць адзін аднаму гарачы блін).

Слова журы для падвядзення вынікаў папярэдніх конкурсаў.

Гучыць музыка

1В. Вось і надышоў чацвёрты дзень Масленіцы, які называўся “Дзень святога Уласа”. Лічылася, што ў гэты дзень павінен першы раз праспяваць жаваранак.

2В. А яшчэ ўшаноўвалі маладых, якія ажаніліся ў гэтым годзе, і хадзілі ў лазню.

1В. А зараз зноў гульня. Запрашаем 5 смелых хлопцаў з гледачоў.

2В. Кожны з вас атрымлівае птушчак (*размаляваныя самалёцікі*). Вам трэба адправіць сваіх птушчак як мага далей. Чыя даляціць далей, той і пераможца.

Гучыць музыка, удзельнікі на чарзе пускаюць размаляваных птушак. Пераможца атрымлівае прыз.

1В. Пераможца можа прайсці на месца, а вы, хлопцы, пакуль што застаньцеся. На Масленіцу быў такі звычай “Калодкі вешаць”. Вешалі звычайна калодкі тым хлопцам, якія яшчэ не ажаніліся. А мы вам калодкі вешаем за тое, што ў нашай гульні прайгралі. *(На ўдзельнікаў вешаюць калодкі.)*

2В. Вы, хлопчыкі, можаце, канешне, адкупіцца, бо калі не адкупіцца, то цягаць вам гэтыя калодкі да тае пары, пакуль не знойдзеце сабе нявесту. Зразумелі? А адкупацца вы будзеце прыпеўкамі. Трымайце.

Вядучы раздае прыпеўкі

1. Не хадзіце, дзеўкі, у лазню,

Не хадзіце парыцца.

Ад гарачае прыпаркі

Макіяж адваліцца.

2. Я па беражку бягу –

Бераг асыпаецца.

Я бяззубую люблю –
Яна не кусаецца.

3. А ў Толевай гармоні
Планкі пазалочаны
Не любіце, дзеўкі, Толю!
Толя развалочаны.

4. Напячы, кума, бліноў,
Ды каб былі пышныя,
Бо на Масленічны тыдзень
Можна з’есці й лішняе!

1В. Пакуль хлопцы рыхтуюцца, я прапаную камандам эстафету “*Тачка*”. Каманды разбіваюцца на пары, аднаму з пары неабходна быць “тачкай” – грузавым транспартам з адным колам і дзвюма ручкамі (кола – рукі, ручкі – ногі), а другому – вадзіцелем. “Тачка”, рухаючыся на руках, павінна даехаць да паваротнага слупка, памянцця ролямі і вярнуцца назад, дзе ўжо да руху падрыхтавана другая “тачка”.

Гучыць музыка

2В. Вернемся да хлопцаў і паслухаем, як яны спяваць умеюць!

Хлопцы на чарзе спяваюць.

1В. Паглядзіце, дзяўчаты, якія ж малайцы! Апладысменты! Вызвалім нашых малайцоў? Не хадзіць жа ім з калодкамі ўсё жыццё.

Гучыць музыка. Пад апладысменты глядачоў дзяўчаты хлопцам здымаюць калодкі.

1В. Прыйшоў пяты дзень Масленіцы, які называўся “Цешчыны вячоркі”. У гэты дзень зяці сваіх любімых цешчаў у госці запрашалі.

2В. Хата ў зяця павінна быць, канешне, вельмі прыбранай. Раней пыласосаў не было, хаты прыбіралі мятлой. І я запрашаю каманды да ўдзелу ў эстафеце “*Хто хутчэй на мятле*”.

1В. Трэба прабежчы вярхом на мятле змейкай і не збіць кеглі, пастаўленыя ланцужком. Пераможа тая каманда, у якой колькасць збітых кегляў будзе меншай.

Гучыць музыка

2В. А зараз зноў конкурс для глядачоў!

2В. Запрашаюцца 2 удзельнікі. Конкурс называецца “Мятла на лбе”. Паспрабуйце як мага далей пранесці мятлу на лбе.

Гучыць музыка. Падвядзенне вынікаў.

2В. Мы з вамі добра весяліліся, аж дачакаліся шостага дня Масленіцы. У гэты дзень нявестка збірала да сябе ў госці ўсю мужаву радню.

1В. Вось і мы запрашаем каманды на вясёлую полечку. Якая каманда будзе весялей яе выконваць, тая і пераможа.

Гучыць полечка, усе танцуюць. Падводзяцца вынікі.

2В. Скажыце, калі ласка, што вам нагадвае гэты абруч?

1В. Ён круглы, як сонейка. А на Масленіцу вялікая пашана была тым рэчам і дзеянням, якія нагадваюць сонца. І бліны круглыя ды жоўтыя, і колы, якія часта запальвалі, таксама круглыя.

2В. Нават на конях ездзілі вакол вёскі, каб адзначыць кола. А мы зараз усё забылі. Але гуляць з абручамі таксама любім.

1В. О, гэта вельмі масленічная гульня. Давайце і мы з вамі згуляем. Запрашаем ад кожнай каманды па 4 дзяўчыны. Падыходзьце, калі ласка. Тая дзяўчына, якая даўжэй пакруціць абруч, і будзе пераможцай.

Гучыць музыка. Гульня “Хто даўжэй пракруціць абруч”.

1В. Наступнае спаборніцтва для каманд – “Перацягванне каната”. Правілы простыя: хто перацягне – той перамог. Але праводзіць мы будзем у 2 этапы: традыцыйна і стоячы спінай адзін да аднаго.

Гучыць музыка

Гульня “Бой фламінгаў”

2В. Для ўдзелу ў гульні “Бой фламінгаў” запрашаюцца два гледачы.

1В. Вы становіцеся ў круг, падымаеце адну нагу, трымаючы яе рукой. Патрэбна, скачучы на адной назе, штурхаць адзін аднаго ў плячо, каб выпхнуць з круга. Хто першы выпхне саперніка – той перамог.

Гучыць музыка

1В.Эстафета “Скаканне ў мяшках”(для каманд)

1В. Наступны конкурс сярод гледачоў - “*Бой багатыроў*”.

2В. Удзельнікі станаўцеся на лаўку! У руках вы трымаеце торбы, напхнутыя сенам. Трэба торбай збіць саперніка з лаўкі. Хто першы саб’е – той перамог.

Гучыць музыка

1В. А зараз прапаную наладзіць спаборніцтвы ў кіданні валёнак. Хто жадае, выходзьце, калі ласка. Прыз - смачны аладак!

Гучыць музыка

2В. Гледачам вялікі дзякуй за актыўнасць. І зноў удзельнічаюць каманды. Запрашаюцца па 4 удзельнікі.

1В. Ваша задача – зрабіць як мага больш скачкоў праз скакалку ўчацвярых. Будзем лічыць усе разам....

Гучыць музыка

2В. Я прапаную ўсім звярнуць сваю ўвагу на пляцоўку з турнікамі для падцягванняў. І запрашаю да ўдзелу ў конкурсе чатырох гледачоў.

Гучыць музыка

1В. А мы ўжо наладзілі месца для конкурсу “Адцісканні ад зямлі”. Запрашаюцца ўдзельнікі. Давайце іх падтрымаем апладысмантамі!

Гучыць музыка

1В. Наступная гульня - “Сняжкі”.

(Памочнікамі нацягваецца вярхоўка, уздоўж якой - сняжкі. Пакуль гучыць музыка, каманды перакідваюць сняжкі праз вярхоўку. Там, дзе сняжкоў будзе менш, тая і пераможца).

Гучыць музыка

Сняжкі ўдзельнікам на памяць, яны прынясуць вам удачу і поспех.

1В. Ай ды зімушка-зіма!

Зіма цудоўная была!

2В. Але час зіму праганяць

Час вясну сустракаць!

1В. Масленіцу праважаем

Вясну сустракаем.

І вы, дзеці, развітвайцеся з Масленіцай і з зімой.

1 валачобнік. Ты бывай, бывай, наша шырокая!

2 валачобнік. Прыходзіла ты з дабром, з сырам, маслам і яйкам.

3 валачобнік. З блінамі, пірагамі і аладкамі.

4 валачобнік. Ты бывай, Масленіца, бывай, зіма!

Усе: Прывітанне, вясна!

Гучыць музыка. Усе ўдзельнікі свята становяцца ў кола. Запальваецца чучала Масленіцы.

4 валачобнік. Гары, гары жарка, прыедзе кухарка.

5 валачобнік. Кухарка на карове, кухар — на кабыле.

6 валачобнік. Дзеці на цялятах, слугі на шчанятах.

1В. Годзе, сняжыначкі, сыпацца з неба,

Цёплага сонца чакае ўжо глеба.

5 валачобнік. Мы нагуляліся з вамі ўволю,

Баб наляпілі са снегу даволі.

2В. Хутка растопяць нас сонца прамені,

Рэк, ручаёў мы пачуем бурленне,

6 валачобнік. Удосталь нап'ецца матуля-зямліца

Свежай сцюдзёнай вясенняй вадзіцы.

Калі чучала згарыць, валачобнікі гукаюць вясну.

Гучыць музыка

1 валачобнік. Благаславі, Божа, вясну-красну.

На ціхае лета, на буйное жыта.

2 валачобнік. Каб наша жыта ў трубы павілося,

У трубы павілося, на бок схілілася.

3 валачобнік. На полі снапамі, а ў гумне тарпамі.

На таку ўмалотна, у арудзе прысыпна.

4 валачобнік. А ў млыне прывольна, а ў дзяжы падыходна,

А ў пячы пячыста, а на сталі краіста.

5 валачобнік. Прыйдзі, вясна, прыйдзі, красна,

Да нас у таночак,

Прынясі збожжа, прынясі красак,

Каб звіць вяночак.

6 валачобнік. Прыйдзі, вясна, да нас з радасцю,
З вялікай да нас міласцю!

Удзельнікі свята хорам клічуць вясну.

Прыйдзі, вясна, прыйдзі, красна,
Да нас у таночак,
Прынясі збожжа, прынясі красак,
Каб звіць вяночак.

Гучыць музыка

З'яўляецца Вясна, адорваючы прысутных галінкамі вярбы.

7 валачобнік. Гэй, вясна-красна, што ты нам прынясла?

Вясна. Я вам прынесла на зямельку травіцу,
На травіцу расіцу,
На лясочак лісточак,
На дзяўчатак вяночак.

Бачу я, што чакалі вы вясновае абуджэнне прыроды. І да свята добра падрыхтаваліся. А бліноў колькі напаялі! Яны вельмі падобныя на сонца, а значыць, дапамагаюць паскорыць надыход цяпла. Я назірала за святам і вельмі ўдзячная ўсім, асабліва камандам “Аладкі” і “Дранікі”. А зараз мы са спадаром Веснавіком і маімі сяброўкамі Вясянкімі падвядзём вынікі конкурсаў і ўзнагародзім каманду-пераможцу.

Уручаюцца граматы і медалі, Вясна абсыпае каманду-пераможцу пралескамі і спявае песню-падарунак.

Гучыць песня Вясны

2В. Так добра мы з вамі гулялі, што і да апошняга сёмага дня Масленіцы дабраліся, які ў народзе называўся “Прабачальная бяседа”. У гэты вечар усе родныя прасілі прабачэння адзін у аднаго.

1В. Звычайна казалі: “Прабач, калі саграшыў перад табой справай ці языком”. А цяпер прышоў час прасіць прабачэння адзін у аднаго.

Гучыць музыка, усе прысутныя просяць адзін у аднаго прабачэння, абдымаюцца і цалуюцца.

2В. На жаль, прышоў час развітвацца.

1В. Дзякуй вам, даражэнькія, за спрыт, за весялосць вашу. У народзе кажуць: “Хто людзей весяліць, за таго ўвесць свет стаіць”.

2В. Вось і мы з вамі сёння добра павесяліліся, у гульні пагулялі, смачных бліноў пакаштавалі.

1В. Ну ўсё, даражэнькія. Бывайце,

Блінцы, варэнне спажывайце,

2В. Ды Масленку ўспамінайце.

Гучыць музыка

